

**GLOBALIZAREA ȘI IDENTITATEA SOCIALĂ
ÎN CONTEXTUL CONTEMPORANEITĂȚII**
Rodica MAISTRU, doctor în filosofie, conf. univ., UST

Rezumat. În articol se analizează procesul de globalizare din perspectiva unor procese integraționiste, care se manifestă prin instituirea unei piețe unice, a circulației libere de mărfuri și capital. Pe lângă consecințele pozitive ale acestui fenomen, în lucrare se accentuează și efectele lui negative - caracterul lui contradictoriu are impact direct asupra omului și a identității lui sociale.

Cuvinte cheie: globalizare, capital, societate, cultură, civilizație, etnos, identitate.

Abstract. The following article analyzes the process of globalization from the perspective of the integrational processes which manifest through the institution of a global market, the free flow of goods and capital. Besides the positive consequences of this phenomenon, the paper also emphasizes its negative effects - its contradictory character impacts humans and their social identities.

Keywords: globalization, capital, society, culture, civilization, ethos, identity.

Instaurarea și evoluția țării noastre în perioada postsovietică în continuare, se află în situația alegerii unor scenarii alternative de dezvoltare – economia, politica, cultura s-au manifestat până în prezent destul de contradictoriu, ea încearcă să formeze societatea civilă și să constituie instituțiile ei statale. Aceste probleme sunt caracteristice, însă nu doar țării noastre, ci și pentru un șir de state est-europene, care în ultimele decenii au creat o anumită civilizație locală.

În același timp, această civilizație locală nu poate să nu țină cont de factorul globalizării, de formarea unor legături corelative cu caracter universal în cadrul lumii contemporane. Practica istorică a demonstrat că sub influența unor procese integraționiste, omenirea a evoluat de la manifestări local – civilizaționale spre unitate civilizațională – generând-o pe cea globală.

Globalizarea la ora actuală este una din cele mai semnificative caracteristici și una din cele mai importante tendințe de dezvoltare ascendentă, însoțită de procese interdependente în sfera fenomenelor social – economice, culturale, a modalităților de activitate vitale a indivizilor, care au caracter obiectiv, dinamic, în anumite condiții istorice, accelerat.

Anumite țări și popoare în realitate nu au posibilitatea alegerii – să devină sau nu parte componentă a proceselor integraționiste. Ele sunt sortite unor tendințe obiective de dezvoltare, pentru că inevitabil nu-și pot schimba locul de trai, de aceea nu pot evita integrarea în comunitatea mondială în prezent. Cel ce nu se înscrie în procesele actuale de globalizare (economice, politice, social-culturale) punând mai presus prioritățile lor naționale este condamnat la izolare și înapoiere. Într-o lume interdependentă pot apărea fenomene negative atât în raport cu un anumit stat, cât și în raport cu stabilitatea mondială (altercații interetnice, criminalitate organizată, terorism internațional).

Odată cu schimbările de modernizare în normele de bază de colaborare socială, globalizarea produce acele profunde transformări sociale în structurile instituționale ale

societății, care constituie esența etapei de cotitură în dezvoltarea socială. Aceste transformări însă, la rândul lor, au un impact divers asupra diferitor popoare. Pentru țările slab dezvoltate și pentru păturile sărace ale populației ele efectiv ascund în sine mai multe amenințări, decât soluții pozitive, în timp ce, pentru țările bogate, aceste procese sunt mult mai profitabile. Problema constă nu atât în globalizare – ca fenomen important a perioadei actuale de evoluție socială, ci în constituirea social – politică și economică a lumii, care la rândul său poate provoca dezbinarea ei și inegalitate. În acest aspect putem consta următoarele: **în primul rând**, destrămarea Uniunii Sovietice, dezvoltarea capitalismului și a economiei de piață într-un șir de state din Europa de Est – fapt ce a contribuit la creșterea rolului sferei economice în societate și impactului ei asupra spațiului sociocultural. Matricea socială a societății capitaliste căpătă un indice destul de înalt de mobilitate și dinamică, fiind reflectarea acelor schimbări, care au loc în sfera economică. Modernizarea capitalistă s-a realizat în cadrul trecerii de la atitudinea rațional – valorică a lumii la cea rațional – orientată spre anumite scopuri.

În al doilea rând, trecerea unui număr de țări de la societatea post industrială la societatea informațională, în care cunoștințele și informația au devenit nu doar „agenții transformării societății postindustriale”, dar și a „resurselor ei strategice” și în sfârșit, **în al treilea rând**, procesele de globalizare, care au cuprins întreaga lume, au condus la apariția unor puternice corporații transnaționale („sistem nervos și sanguin al economiei globale”), în prezent – „actorii” principali nu doar a scenei economice ci și a celei politice. Anume acești agenți transnaționale (DNU, OIC, FMI) controlează în prezent nu numai anumite ramuri, ci întregi sectoare economice în diferite țări, fapt care negativ a influențat economice țărilor nu foarte mari și nu prea dezvoltate dispariția unor ramuri și sectoare economice în diferite țări, fapt care negativ a influențat economia țărilor nu foarte mari și nu prea dezvoltate dispariția unor ramuri și sectoare economice și ceea ce a provocat ruina temeiurilor autenticității naționale. Ideea care a vehiculat în UE, despre dezvoltarea „pe diferite viteze”, care poate genera diferențiere și mai accentuată în cadrul comunității și-a găsit parțial explicația în fenomenele menționate mai sus. Unii adepți ai globalizării exagerează, în opinia noastră, rolul factorului economic în relațiile dintre state, subapreciind caracterul contradictoriu al globalizării, care la rândul său poate provoca tensiuni, situații conflictuale reieșind atât din interese economice, cât și din cele politice, ideologico – valorice.

Procesul de globalizare, care a demarat cu stabilirea unui spațiu economic unic, capătă treptat forme universale, se socializează, extinzându-se asupra altor sfere sociale, condiționează în final schimbări a sistemului social - cultural. Legăturile corelative și interdependența dintre culturile locale și societăți în asemenea circumstanțe au impact direct asupra vieții indivizilor, a modalităților lor de activitate, a formării priorităților lor valorice, a autoidentificării lor.

Globalizarea ca proces obiectiv și complex s-a ciocnit cu culturile tradiționale, de modernizare a creat posibilitățile pentru apariția identităților culturale variate. Astfel, în

cadrul integrării și universalizării societăților, a ideilor și valorilor diferitor culturi, poate fi observate și un proces invers – care duce la diferențierea spațiului sociocultural.

În acest aspect, în articolul dat ne-am propus drept scop, analiza procesului de globalizare, nu doar din perspectiva unui sistem modernizat ca consecință a unor procese integraționiste, care se manifestă în instituirea unei piețe unice a circulației libere a mărfurilor și capitalului, dar ca un fenomen ne unilateral, contradictoriu, care poate avea impact asupra omului cu apartenență la un anumit etos, unei anumite culturi și civilizații.

Procesul de globalizare în contextul actual pune problema unor abordări cu caracter metodologic: este oportună nu doar o analiză profundă raportată la transformările complexe din lumea contemporană, dar și formele de manifestare a lor. Anume din această perspectivă este importantă analiza noțiunilor de „civilizație” și „cultură”. Abordarea corectă și adecvată a acestor noțiuni face ca ele să ocupe un loc important în sistemul de categorii orientate în analiza coerentă a proceselor globale și a consecințelor lor, a factorilor obiectivi și subiectivi, care au stat la baza acestora.

În ediția „Noii enciclopedii filosofice” citim: „Noțiunea de civilizație reflectă o capacitate și o puternică forță integratoare, o tendință de universalizare, care permite formarea unei grandioase comunități pe baza unei anumite paradigme socio-culturale.” [10] Atunci când într-o societate sau alta apar primele premize civilizaționale, nu le putem separa de dezvoltarea societății. Aceste procese se manifestă ca două părți uneia și aceleași medalii.

Cultura poate fi percepută nu doar ca o activitate creatoare a omului și valorificarea rezultatelor ei. Prin cultură subînțelegem totalitatea de obiceiuri, tradiții, credințe, valori, care formează baza spirituală a activității vitale a oamenilor, civilizația este o anumită treaptă în dezvoltarea societății, care se caracterizează printr-un anumit nivel al organizării statale, al urbanizării, tehnice, de asemenea și al societății civile. Cultura poate fi numită sufletul societății, civilizația – este membrana lui corporală.

În condițiile globalizării, când comunitatea mondială presupune asocierea mai multor formațiuni sociale (din state aparte,) noi avem de a face nu cu civilizații diferențiate ci cu diferite sisteme cultural-civilizaționale. Nu există culturi, pe care le putem identifica cu categoriile „bune” și „rele”. Ele sunt pur și simplu diferite.

Sistemele cultural-civilizaționale includ nu doar anumite țări și popoare, ci presupun regiuni mari, continente sau spre exemplu, confesiuni religioase (Europa, America Latină, Africa, Creștinism, Islamism, Budism). Diferențierile dintre ele nu împiedică tendințelor lor în realizarea propriilor scopuri și interese. De aceea în cadrul unei accentuate interdependențe, unele și aceleași realizări civilizaționale (norme, valori) penetrează diferite contexte culturale, care generează un fenomen, în care unificarea vieții sociale nu înlătură diferențele culturale. Astfel se creează o comunitate, în care lumea este condamnată în același timp, la coexistența, nu doar globală, dar și la constituirea locală în cadrul multor culturi deja existente.

Civilizația este baza unității și forța motrice a proceselor integraționiste a comunității mondiale. **Cultura** este baza individualismului și diferențierii în cadrul lumii globalizate.

Una dintre cele mai influente teorii, care a descris logica istorică a procesului de diferențiere a lumii și de formare, în același timp, a unui sistem integru social, îi aparține lui I. M. Wallerstein – un concept relativ nou cu referire la apariția sistemului mondial actual. O asemenea abordare, ne sugerează ideea, că în condițiile transformărilor globale cea mai vulnerabilă, parte a contextului social, rămâne a fi cultura.

Nu se poate de existat concomitent în cadrul mai multor culturi. Iată de ce, dezvoltarea culturală a oricărui popor, care imanent este legat de limba lui, de tradiții, religie, mentalitate s.a. presupune inevitabil autonomie culturală, prin urmare, tendința de menținere a autodeterminării și suveranității. În legătură cu aceste renumitul filosof polonez Tadeusz Kotarbiński remarcă: „Este suficient să fii cosmopolit, ca să devii străin în oricare punct al lumii”.[cit după 2]

Dinamismul transformărilor socioculturale generează apariția a noi forme și modalități de existența umană, noi posibilități de autodeterminare în cadrul unui spațiu variat al contemporaneității. Modernizarea tuturor sferelor de activitate vitală a oamenilor sunt însoțite de transformări profunde, calitative a sistemului sociocultural deja constituit de schimbări a orientărilor valorice luate în ierarhia lor, de apariția unor criterii de apreciere a satisfacției de propria viață, o nestăvilită tendință pentru tot ce e nou însoțită de detașarea de la abordările tradiționaliste, de lipsa unor „idealuri”, a unor perspective de viitor.

În acest sens, facem trimiteri la aceeași lucrare, citată mai sus: starea ambivalentă a civilizației actuale din punct de vedere a esenței termenilor, se concepe ca o scindare a ei în două „ramuri” – Vest și Est, fiecare cu „genotipul” său, cu logica sa de dezvoltare.[10] Corelația a două tipuri de societate – tradițională și tehnogenă poate fi realizată doar prin intermediul penetrării reciproce a realizărilor acestor două civilizații (tradiționalistă și tehnogenă).

Fiecare din aceste sisteme cultural – civilizaționale atât din Vest cât și din Est în condiții egale, au propria logică de dezvoltare. Prin urmare, crearea unei comunități pe baza unei anumite paradigme socioculturale este o concluzie pripită.

Dar de ce nu ne putem închipui o perspectivă, atunci când multitudinea de identități etno-naționale va fi depășită printr-o comunitate general-umană? Se vor lichida diferențele culturale, engleza va deveni limba de comunicare internațională, se vor consolida valorile, universale care vor fi acceptate de toate religiile lumii? Toate acestea, vor crea baza dialogului global.

Întrebările, care apar, sunt sugerate de schimbările din cadrul proceselor de globalizare, și nu pot fi tratate în mod unilateral. Chiar și comunitatea europeană, cel mai reușit proiect civilizațional, trece astăzi prin schimbări în sfera instituțională însoțite, de asemenea, de tendințe, când societatea, cât și indivizii pierd „modelele” și sistemele lor proprii de orientări socioculturale, când are loc transformarea „nucleului cultural”, ca

consecință a schimbărilor din lumea monopolară, care pretinde la hegemonia culturii orientate spre consumerism.

Dezvoltarea unor asemenea scenarii ne sugerează ideea, precum că, aspirațiile comunității mondiale la un dialog intercultural în limitele unei culturi transnaționale, din punct de vedere istoric, nu s-a îndreptățit. Mai mult ca atât, sunt practici care demonstrează că procesele de modernizare și transformare legate de constituirea lumii globale, devin sensibile nu doar pentru țările “restanțiere”, ci și pentru cele dezvoltate (de exemplu – Brexit-ul). Aceste schimbări reflectă și procesele, care au loc și la nivelul conducerii UE. Fiind un organism complicat din punct de vedere structural, devine dificil să înțelegi mecanismul de luare a unor decizii, astfel birocrăția actuală devine ineficientă, se conturează o anumită distanță între majoritate și elitele europene. Adesea percepția unora și acelorași decizii în diferite țări este diferită (pentru că, ce este oportun pentru Danemarca și Suedia, nu poate fi îndreptățit, de exemplu, pentru Ungaria sau Bulgaria).

Societatea occidentală antrenată în transformări mai bine de trei sute de ani, a propus țărilor cu un nivel nu prea avansat de dezvoltare să realizeze același salt în câteva zeci de ani, fapt care poate provoca anumite consecințe – de la deformații sociale, până la dezolvarea identității național-statale, limitarea suveranității.

Epoca statelor naționale încă nu s-a terminat, de aceea în condițiile actuale, când pe de o parte are loc unificarea vieții social-economice, pe de alta – limitarea suveranității național-statale, este oportun de a găsi acel „mijloc de aur”, care ar permite comunității mondiale identificarea unui anumit echilibru între global și local, între internațional și național, între dezvoltarea culturală și civilizațională a lumii în general. Din perspectiva problemei abordate, nu putem să nu remarcăm și faptul că tendințele suveraniste sunt catalizate de problema crizei migranților. Europa contemporană s-a dovedit a fi nepregătită pentru un așa nivel înalt de absorbție, când se transformă într-un grandios “cazan”, în care se dezvoltă totul – de la autonomie până la identitate culturală. Mulți cetățeni ai țărilor din în ce în ce mai mult încep să prefere sloganile partidelor, care până nu demult se considerau marginale (Adunarea Națională a Marinei Le Pen din Franța, Alternativa pentru Germania ș.a.). Din inerție se păstrează încă același discurs, dar deja putem prognoza anumite schimbări în sistemele politice ale țărilor europene, reorientarea pozițiilor liderilor lor.

Din perspectiva ideilor abordate în lucrare, chiar și o analiză schematică a situației actuale (nu ne-am referit la un conglomerat de problem, care țin de situația din unele țări ale Orientului Apropiat, când ne ciocnim de astfel de fenomene, cum ar fi “teritorii fără stat”, unde se creează condiții de favorabile pentru crearea grupurilor radicale și de asemenea de situația legată de consecințele pandemiei de coronavirus COVID – 19), ne permite să spunem că în lume au demarat niște procese, care denotă o criză economică adâncă și transformări de natură social-politică. Rămâne să sperăm că odată cu creșterea gradului de înțelegere și conștientizare a acestor pericole, va crește coeziunea “rațiunii universale”, iar în aspect teoretic, va avea loc reanimarea unor astfel de idei, care în opinia unor cercetători, se va realiza un anumit echilibru sau o convergență a lumii contemporane. Unii din ei, în

acest context fac trimiteri și încearcă să interpreteze ideea spațiului euroasiatic, care de loc nu este nouă, care vine încă de la Charles de Gaulle – axa Paris – Berlin – Moscova – Deli – Tokyo.

Din perspectiva evenimentelor actuale este important să ținem cont atât de momentele pozitive, cât și de cele negative ale globalizării. Încercările statelor în intenția lor aprigă de a păstra și a reproduce propriul spațiu cultural se ciocnește de rezistența a două direcții a dezvoltării socioculturale vectorial orientate diferit: culturală (tradițională) și a globalizmului informațional, care unifică modelele identitare, pe de o parte, iar pe de alta – destramă comunitatea națională sub impactul factorilor etnici, religioși, de limbă ș.a. Consecințele globalizării au evidențiat problema identității, care poate fi transformată ca rezultat al diferitor influențe. Trăim o perioadă, care se caracterizează prin excluzie teritorială, unde are loc mișcarea de la un mod de viață la altul, de la identitate la alta – asemenea caracteristică a existenței actuale, se numește “nomadism nou”.

Noțiunea de identitate indică la modalitatea de incluziune a individului în structura socială, prin intermediul corelării lui cu diferite grupuri, categorii, institute, roluri. Identitatea reprezintă o construcție socială, care se formează și se schimbă în dependență de contextul sociocultural și de manifestarea elementelor ei de bază. În epoca globalizării ea se deosebește prin mobilitate, flexibilitatea, multiplicitate, contextualitate devenind obiectul unor concurențe informaționale.

Cercetătorul american S. Ph. Huntington subliniază, că în proces „de la o situație la alta, semnificația multiplelor identități se schimbă – ele se pot completa una pe alta, ele pot intra în conflict”. În dependență de situația concret – istorică poate avea loc, actualizarea oricărui temei de identificare ori poate apărea îmbinarea dintre ele. De exemplu, în Europa civilizată, care în conceperea noțiunii de națiune neagă diferențele etnice dintre oameni, apar totuși îndoieli în apartenența lor la o singură mare națiune. Scoțienii din Marea Britanie, bascii sau valonii din Spania conștientizează faptul, că ei sunt nu pur și simplu cetățeni ai țărilor lor, ci se manifestă ca etnos-uri diferite în raport cu istoria, tradițiile și respectiv mentalitatea lor. Apare, astfel, o anumită discrepanță între senzația de apartenență etnică și identitate cetățenească.

Posibilitățile integraționiste a diferitor culturi sunt dificil de realizat, pentru că acest proces comportă inevitabil înțelegerea reciprocă dintre oameni, formați în circumstanțe culturale diferite, ceea ce ne permite să spunem, că unificarea unor culturi atât de diferite cum ar fi cea Occidentală și cea Estică nu este posibilă (lumea islamică, China, India ș.a.). Cât n-ar trăi hindusul în Vest, el în esență (după mentalitatea, percepții, senzații), după felul său de a fi, rămâne omul Orientului. Individul pentru care stihia sa este lumea occidentală nu este capabil să asimileze cele mai profunde straturi ale culturii orientale. De exemplu, influența informațională asupra țărilor arabe din partea SUA se ciocnește de o anumită ostilitate, pentru că este direcționată să domine într-un anumit segment – a tehnologiilor militare, în timp ce lumea arabă, este orientată în stabilirea unor relații de comunicare

eficientă și nu în transmitere informațională. Astfel, apar două modele virtuale, care nu coincid și care reflectă diferite priorități la nivel informațional.

Încadrarea omenirii în procese care anterior erau caracteristice pentru formele locale de organizare socială este o caracteristică importantă a tendințelor integraționiste, pe de altă parte, migranții percepend pericolul pierderii identității culturale, demonstrează dezacordul în raport cu schimbările culturale cu caracter global, iar identitatea etnică și religioasă devin semnificative în sistemul priorităților lor valorice. Aceasta este una din cele mai importante cauze, care încă odată confirmă faptul, că procesul actual de globalizare se manifestă ca un fenomen contradictoriu și neunilateral.

Conștientizarea apartenenței la un anumit etnos sau popor este o caracteristică constantă a conștiinței omului și ca consecință se formează așa numitele „insule etnice” în cadrul culturilor național – statale, care încearcă să le integreze. În acest context, poate avea loc doar o interacțiune a culturilor și nu o interpretare a lor, o tendință accentuată pentru integrare, vorbind în general despre cultura estică și cea occidentală. Cauzele care fac imposibil procesul de organizare a acestor culturi, integrarea și unificarea lor merită, în opinia noastră, o abordare mai profundă.

Cercetătorul F. Kessidi sublinia, că sentimentele etnice și tendințele orientate în păstrarea autenticității etnice sunt înrădăcinate în conștiința fiecărui om.[7] Mai mult ca atât, mentalitatea etnosurilor și cultura lor în mare măsură, este determinată de o asimetrie funcțională a creierului. Astfel, chiar și în situația unei unități a neamului uman, în care se manifestă aceleași tendințe către valorile general umane și culturale, există premise fundamentale orientate în păstrarea unor momente specifice caracteristice identității culturilor etnice.

În contextul celor relatate mai sus, același S. Ph. Huntington în lucrarea „Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale” subliniază, că nucleul oricărei civilizații (culturi) este religia, ea este înrădăcinată în conștiința oamenilor (popoarelor).[cit după 15] Acest lucru la motivat pe Huntington să creadă, că este posibil un război al civilizațiilor, având la bază premise religioase. Nu putem fi de acord cu această opinie, pentru că practica istoriei ne demonstrează, că conflictele locale poartă în temei caracter etnic (Țara Bascilor, Karabahul de Munte, Cecenia, Kurdistan), mai mult ca atât, tendințele cu caracter separatist se manifestă pe fundalul unor procese integraționiste (economice, politice, comunicaționale).

Refuzul de a se încadra în procesul de unificare în sfera culturii și a vieții spirituale, se poate transforma într-o reacție îndreptățită sau într-o frică în raport cu dominația modelelor occidentale de viață. Este evident, că lichidarea varietății socio – culturale nu poate fi considerată drept obiectiv al globalizării, pe de altă parte, nu putem să nu recunoaștem că este o consecință directă a ei. Problema constă în aceea, că elementele noilor culturi încep să se valorifice de oameni repede și într-un volum mare. Apariția noilor necesități de asemenea convingerea fermă a consumatorului în acceptarea acestora poate provoca un spectru larg de tendințe – de la negare la violență. Însușirea valorilor se poate realiza atunci,

când acestea se maturizează în cadrul propriilor experiențe, atunci când are loc conștientizarea necesității lor. În acest context, noile valori penetrează sistemul valoric social reușind să se adapteze și să treacă prin „sita timpului”. Realizarea scopurilor și sarcinilor de orientare strategică, sunt substituite de diferite activități de scurtă durată, care în final, poate duce la devalorizarea noțiunilor de încredere, fidelitate, devotament pentru anumite relații, principii vitale, norme morale. Prin urmare, multiple norme din așa numite țări civilizate, nu au căpătat caracter universal, chiar și pentru o apropiată perspectivă istorică.

Acest lucru este demonstrat de practica socială și din punct de vedere a interpretărilor filosofice a proceselor social-politice contemporane. Ideile lui Y. Fukuyama din „Sfârșitul istoriei și a ultimului om” și a lui S. Huntington din „Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale”, despre aceea că există doar un singur mod demn de viață – democrația liberală, de asemenea sunt în criză. În acest sens, sunt necesare nu doar identificarea unor puncte de contact dintre valorile și normele diferitor culturi, ci găsirea unor principii comune, care ar putea crea un spațiu adecvat pentru dialog.

Una din devierile societății contemporane, luate din perspectiva problemei abordate în lucrare, ține de procesul de **detraditionalizare**, care se manifestă în diverse aspecte ale vieții sociale și individului – de la identificarea etnică până la organizarea timpului liber, de la alegerea profesiei până la alegerea orientărilor sexuale ș.a. În acest context, evidențiem următoarele cauze, care au impact asupra relativizării tradițiilor:

- destrămarea comunităților stabile, care au rolul de translator al experiențelor generațiilor noi (familia);
- atenuarea continuității dintre generații, activitatea individului contemporane, devine mai complexă și în același timp mai specială;
- schimbările sociale, care în mare măsură, provoacă devalorizarea experiențelor a generațiilor precedente;
- deschiderea societăților contemporane influențelor din partea altor culturi;

Criza identității socio-culturale a omului este determinată de următoarele cauze au caracter social. **În primul rând** – schimbarea gradului de integrare a omului în comunitatea socială. Legătura strânsă dintre om și societate, când individul este parcă montat în acest sistem și care rezidă în tipul tradițional – social, este substituit de un model, care denotă distanțarea lui de societate. **În al doilea rând** – schimbarea modalității de legătură dintre om și societate. În condițiile actuale se generează o largă libertate a individului, când societatea nu doar pune anumite limite, acestui proces, ci contribuie optimizării lui, se transformă în sursa acestuia. **Și în sfârșit**, schimbarea caracterului identificării sociale, atunci când omul se identifică cu comunitatea în corespundere cu orientările sale valorice, cu pozițiile conceptuale și propria alegere, când ele prevalează asupra celor sociale, generale. În acest sens, este greu să-ți închipui omogenizarea culturilor.

În opinia noastră, procesul civilizațional se caracterizează prin evidențierea a două tendințe contradictorii, dar orientate într-o singură direcție: contactul sistemelor socio-culturale, pe de o parte și păstrarea lor etno-culturală, pe de alta.

Unitatea diversității și diversitatea în limitele unității – este o manifestare a dialecticii (unitatea contradicțiile în cadrul activității vitale și existențiale). Din această cauză, ideea despre formarea unei culturi unice, general – umane, a unui super etnos sau a unei „mega societăți” într-un viitor apropiat, fără să ținem cont de procesele social – economice și politice actuale, rămâne a fi o iluzie, o utopie, o prezentare a dezirabilului drept realitate.

Bibliografie

1. Ахиезер А.С. Проблема субъекта: человек – субъект. Вопросы философии. № 12. 2007.
2. Батырев Д.Н. Проблема национальной идентичности в глобализирующемся мире (социально-философский анализ): автореф. к.ф.н. Ростов-на-Дону, 2009.
3. Белл Д. Грядущее постиндустриальное общество: опыт социального прогнозирования. М.: Academia, 1999.
4. Гусейнов А.А. Идеи универсализма и самобытности. Наука и религия. Научные труды. Под ред. И.Т. Карсавина. М. : «Канон+», 2006.
5. Zaharna R.S. Amerikan public diplomacy in the Arab and Muslim worlds. //www.frif.org
6. Интернет ресурс: //http://www.aforism.ru/html/kosm/0001.htm
7. Кессиди Ф.Х. Глобализация и культурная идентичность. Вопросы философии, 2003. №1.
8. Макбрайд У. Глобализация и межкультурный диалог. Вопросы философии, №1. 2003.
9. Многоликая глобализация. Культурное разнообразие в современном мире. Под ред. П.Бергера, С.Хантингтона: Пер. с англ. В.В.Сапова. М.: Аспект пресс, 2004.
10. Новая философская энциклопедия, М., 2001. Т.4, с.333.
11. Пахомов О.С. «Новые кочевники» японского общества. Этнографическое обозрение, 2007. № 2.
12. Румянцева Т.Г. Идентичность. История философии. М., 1989.
13. Труфанова Е.О. Человек в лабиринте идентичностей. Интернет ресурс: //http://identity.ucoz.ru/load
14. Хантингтон С. Кто мы? Вызовы американской национальной идентичности. Пер. с англ. А.Башкирова. АСТ. М., 2004.
15. Чумаков А.Н. Метофизика глобализации. Культурно-цивилизационный контекст. М., 2006.